

ROZHOVOR: „Hlavní rozdíl mezi tím, co umění je, a co není, je v pochopení materiálu... když jsou věci poctivé, je to umění.“ říká kamnář-keramik Vít Pešek

Je přesvědčen, že kamnář je nositel kultury

Živí mě umění

ZUZANA GABAJOVÁ

Žaltice – V klášteře v Českém Krumlově, v místech, kteří pamětníci dob předrevolučních znají jako výtvarné oddělení českokrumlovské Lidové školy umění, stojí troje historická kachlová kamna. Jedna barokní, jedna empírová a jedna biedermeierová. Vyrobit a postavit je Vít Pešek (48) ze Žaltic s kolegou Liborem Soukupem z Jindřichova Hradce, pouze kachle k těm barokním jsou z dílny Vítova tatínka, českokrumlovského architekta Petra Peška, mimo jiné spoluautora keramického modelu Českého Krumlova, jenž je k vidění v Regionálním muzeu. „Ke keramice a ke kachlovým kamnům jsem se dostal právě přes táta,“ říká Vít Pešek, kamnář a keramik. „Vždycky jsem maloval a dělal jsem výtvarné věci, ale zajímala mě hlavně technika, to, jak věci fungují.“

Jakou jste studoval školu?

Jsem průmyslovák, technik stavař. Keramiku jsem ani nikdy dělat nechtěl. Vždycky jsem si myslel, že budu pracovat s betonem, ocelí, sklem... Ale pak jsem začal jezdit pomáhat tátovi s keramikou do Krumlova. A po revoluci jsme s bráchou založili firmu.

Po převratu ale na tom kamnářství u nás moc dobře nebylo?

Ze začátku tu nebylo vůbec nic. Žádné knížky, neexistoval ani učební obor, ani normy. Táta občas přivezl literaturu z Rakouska, tak jsme si v ní četli a podle ní jsme začali dělat. Pak byl založen Cech kamnářů ČR, u toho jsme taky byli, a já se pořád ptal na výpočty, až mi táta řekl: „Jestli chceš výpočty, tak se do nich pusť.“ Stal jsem se viceprezidentem Cechu kamnářů, specializoval jsem se na techniku a školství. Devět let jsem tenhle obor učil a napsal jsem i velkou část učebnic.

Kachle jste si taky vyráběli sami, nevozili jste je zvenku?

Nevozili, ale výrobu měl na starosti hlavně brácha Martin, ten má pro keramiku jako takovou srdce, já jsem se zaměřil na design a na modelářinu, tedy na to, co žádný zákazník nevidí. Napřed jsme kachle vyráběli jen sami pro sebe. Pak se objevil kdosi s tím, že by je od nás koupil.

Přemýšleli jsme, jestli do toho vůbec půjdeme, jestli to tak chceme. Byli jsme hrdí na to, že jsme „hafneři“. To je německé slovo, čeština pro to nemá zvláštní výraz, ta zná jenom kamnáře. Němčina má Ofensetzer, tedy stavěč kamen, a Hafner, to je keramik-kamnář. Rozhodli jsme se, že to zvládneme, a rozjeli jsme to ve velkém, z ruční technologie jsme přešli na lití, od gotiky a renesance jsme vystřídali všechny technologie až po ty nejmodernější. Já se ale dostal do fáze, kdy už jsem nemohl dál. Jsem introvert, brácha extrovert, a dokud jsme firmu budovali, dobře jsme se doplňovali. Ale jakmile se to uzavřelo, jednoho dne jsem se vzbudil a řekl jsem si, že z firmy odejdu, že mě to ničí a nenaplnuje. Šel jsem na vlastní nohy, Martin mě z firmy vyplatil a dnes vyrábí komponenty kamen na zakázku kamnářům.

Takže jste zůstal hafnerem, kamnářem-keramikem...

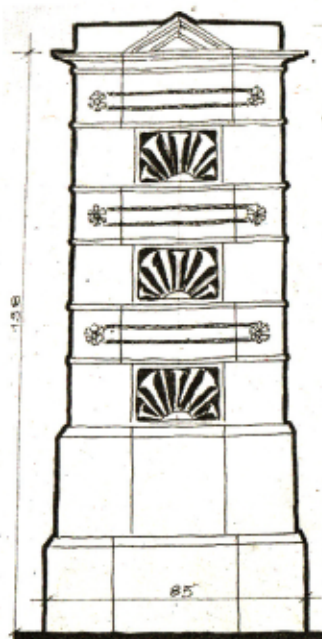
Ano, zvolil jsem si cestu, kdy si kamna sám nakreslím a povětšinou si sám ručně vyrobím i kachle. Teď mám k ruce kolegu, Libora Soukupa z Jindřichova Hradce, svého studenta z rekvalifikace.

„Táta vždycky říkal: Uvědomte si, že kamnář je nositel kultury. My byli tenkrát s bráchou puberťáci a smáli jsme se tomu, ale čím jsem starší, tím víc vidím, jak obrovskou měl pravdu.“

Jde vůbec ve vašem oboru oddělit umění od řemesla?

Myslím, že moc ne. Ve starých designech je umění neodělitelně zakomponované. Když chce člověk něco vyrobit a drží se metod výroby, nemůže udělat chybu. I když by nechtěl, dělá umění. Ale myslím si, že umění se dá dělat i dneska, starými i novými technologiemi. Vadí mi, když někdo dělá tak, že přijde zákazník, řekne: „já chci tohle“ a kamnář jde a udělá to. Takhle by se řemeslo dělat nemělo. Kamna jsou součástí domu a majitele přežijí. Budou mít vliv na několik generací.

Táta vždycky říkal: „Uvědomte si, že kamnář je nositel

NÁVRH REALIZOVANÝCH KLÁŠTERNÍCH KAMEN (snímek vpravo) od Vítova tatínka Petra Peška, českokrumlovského architekta.

Foto: Deník/Zuzana Gabajová

kultury.“ My byli s bráchou tenkrát puberťáci a smáli jsme se tomu, ale čím jsem starší, tím víc vidím, jak obrovskou měl pravdu.

Jak vy sám pro sebe umění definujete?

Cítím to tak, že hlavní rozdíl mezi tím, co umění je, a co není, je rozdíl v pochopení materiálu. Příklad bych to k otázce, proč vlastně dneska máme památkovou péči a proč dřív nebyla. Proč si dneska myslíme, že od secese

„Oheň bude ochoten nás hýčkat jen tehdy, pokud bude sám spokojený – a spokojený bude jen ve chvíli, kdy my akceptujeme jeho vlastní pravidla, tedy fyziku, mám-li to říct materialisticky.“

dál do historie to bylo umění a dneska už ho nehledáme nebo ho těžko nacházíme. Je to proto, že se začalo šidit. Když tehdy změnili styl, nezměnili kvalitu. Změnili design, ale kvalita do toho vložena, jak v myšlenkách, tedy po duchovní stránce, tak po stránce zpracování tam zůstala, styl se mohl vyměnit a nebylo to

Z VLASTNORUČNĚ VYROBENÝCH KACHLŮ postavil Vít Pešek (vpravo) s kolegou Liborem Soukupem z Jindřichova Hradce repliku slonovinové bílých biedermeierových kamen v rekonstruovaném klášteře v Českém Krumlově. Foto: archiv Víta Peška.

Vít Pešek

- je mu 48 let
- narodil se v Praze, od pěti do deseti let žil v Českém Krumlově, pak v Praze, Č. Budějovicích a znovu v Č. Krumlově, dnes žije v Žalticích na českokrumlovsku
- je zakládajícím členem a prvním viceprezidentem Cechu kamnářů České republiky
- spoluzakládal učební obor kamnář v Ostravě a vyučoval kamnářství v Ostravě a Nové Břizi
- je autorem několika kamnářských učebnic
- je soudním znalcem v oboru individuální topidla

na škodu. Změnou designu vlastně došlo k obohacení. Když se dneska po obchodech podíváte, co nabízejí stavební firmy a architekti, všechno to většinou vypadá hezky, ale je to z plastu. Je to okradené o materiálové i duchovní kvality. Vyrábí se to v tisícových sériích, takže v tom chybí člověk. A pak to zničehonic přestane fungovat, což se dřív nestávalo. Vypadá to banálně, ale když jsou věci poctivé, je to umění. To ale není všechno.

Punc umění výrobek dostává až v okamžiku, kdy se do něj vnese individuální myšlenka a duchovnost. Když se do něj vloží víc, než jen „on si to ode mě koupil a já z toho mám prachy“. Tam už se můžeme bavit o umění. I když já bych na to, že dělám vyložené umění, byl opatrný. Dělán hlavně řemeslo – snad bych řekl umělecké řemeslo. Uměleckých kovářů je spousta, uměleckého kamnáře jsem ale ještě neviděl. Ale do této kategorie bych se zařadit mohl.

Umění, třeba obraz, obohacuje člověka na duchovní stránce, ale sám o sobě nic nepřináší. Totéž hudba, je krásná, člověka povznese, ale jakmile dozní, nic z ní není. Tady, v našem řemesle, se

SÁDROVÝ, RUČNĚ VYROBENÝ MODEL KACHLE pro repliku kamen, ze kterých se zachovala jen jedna oprýskaná kachle a místo, kde stávala. Foto: Deník/Zuzana Gabajová

snoubí to, že člověk přijde a řekne: „To je nádhera! A ono to funguje! A funguje to několik generací! A nezestárne to!“ Běhá mi mráz po zádech, když o tom takto přemýšlím. Tohle všechno při práci cítím.

„Myslím si, že to je kumšt, pracovat s ohněm tak, aby byl spokojený. To se nedá prodat, není to vidět, ale vnitřní umění v tom nacházím.“

A pak je tu ještě jedna fantastická věc, která se strašně těžko sděluje, je pro mě velmi interní: oheň, živel, který nám „slouží“ – což je termín, který nerad používám, spíše bych řekl, že je ochoten tam být a je ochoten nás hýčkat. A to jen tehdy, když je sám spokojený – a spokojený bude jen ve chvíli, kdy my akceptujeme jeho vlastní pravidla. Když to řeknu materialisticky, tak fyziku. Když se mě

studenti ptají, jak bych řešil nějaký problém, chtějí pak vědět, jak jsem na to přišel. A já jim odpovím, že si představím, že jsem ten oheň a že to udělám tak, aby se mi to co nejvíc líbilo. Do kamen totiž nikdo nevidí a každá kamna jsou jiná, musíme je vymyslet tak, aby všechno fungovalo, jak má. Prolézáme stavební konstrukce, aby se to nemuselo složitě ovládat... To jsou věci, které by se do umění taky daly začlenit. Myslím si, že to je kumšt, s ohněm pracovat tak, aby byl spokojený. To se nedá prodat, není to vidět, ale vnitřní umění v tom nacházím.

To se mi přenáší i dál do keramiky, kterou jsem na začátku ani moc nemusel. Čím jsem starší, tím víc jí přicházím na chuť. Keramika je svébytná, je to bytost, persona, která má svoje potřeby, a když je člověk akceptuje, rozkvetne mu pod rukama. Znárodná osoba taky nikdy není krásná a tady je to vidět ze všech stran. V keramice jsou navíc všechny živly, oheň, voda, země... Je v ní obsažena celá příroda.

VÍT PEŠEK VE SVÉ DÍLNĚ V ŽALTICÍCH sám s kolegou vyrábějí z kamnářské hmoty jednotlivé kachle. Ještě nemá pec, a tak je k vypálení převáží do firmy k bratrovi, ze které před několika lety odešel, aby se mohl vydat vlastní cestou. Foto: Deník/Zuzana Gabajová